

פרד"ס יהודה

עלון שבועי באידיש ע"י יהודה זבולון הלוי קליטניק פון

גליון 472 [שנה י']

פרקי אבות ד

פרשת נצבים תשע"ח

איז דא אין זיי לְלֶכֶת לְעִבְד אֶת־אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם, וואס ווילן דינען עבודה זרה אדער שרש פֿרַח ראש וְלַעֲנָה? נאר דער הייליגער רבי ר' זושא זיע"א טייטש דער פסוק (תהלים א) "וּבְמוֹשָׁב לְצִים לֹא יֵשֵׁב" וואס לכאורה איז שווער דער לשון במושב? נאר דער חידוש פון דוד המלך איז, אז נישט נאר מיט לצים מאג מען נישט זיצן, נאר אפילו א פלאץ וואו עס איז דארטן געווען א מושב לצים זאלסטו דארטן נישט זיצן ווייל יענע פלאץ האט א כח און עס קען ווערן נשפע אויף דיר די טומאה פון די לצים וואס זיי האבן דארטן איבער געלאזט עכ"ד. ממילא זאגט די הייליגע תורה צו די אידן: אז איר אידן זענען דאך אדורך די אלע פלעצער וואס האבן א שטארקע כח הטומאה פון עבודה זרה'ס, ממילא אפילו איר האט זיך אפגעלאכט פון דעם, און טאקע געזען אז זייער כח איז גארנישט, פונדעסטוועגן איז דא א חשש, אפשר האט די טומאות פון די אלע עו"ז געהאט א השפעה אויף אייך, וועגן דעם האט מען זיי געדארפט אנווארענען. (טל השמים הגה"ק קאשוי זצוק"ל) אגב וואלט געפאסט אויך אריין טייטשן דער ווארט פון הייליגן ר' זושא זיע"א אויך אויך אנפאנג פון פסוק וּבְדֶרֶךְ הַטְּהֻמִּים לֹא עָמַד, וואס אין וועג בלייבט אויך איבער די כח הטומאה, דאס מיינט וּבְדֶרֶךְ הַטְּהֻמִּים, אפילו גיין אין די וועג וואס די חטאים זענען געגאנגען, לא עָמַד, זאלסטו דארטן נישט בלייבן שטיין ווייל חלילה זייער כח וועסטו איבערנעמען. עס איז ידוע אסאך עובדות פון צדיקים פון די פריערדיגע דורות און אפילו די לעצטע דור - ביים הייליגן ריבניצער זיע"א - וואס האבן מרגיש געווען אויף א פלאץ אז דארטן איז געווען א מקום קדושה וואס א צדיק איז דארטן געשטאנען און וועגן דעם האט דער צדיק נישט געקענט דארטן שטיין פון רוב קדושה, און אויך פארקערט אז דארטן איז געווען א מקום טומאה, און ביי אסאך צדיקים, ווען מען האט זיי געוואלט געבן א בעט צו שלאפן האבן זיי גלייך געשפירט צו עס איז הייליג אדער נישט, [דער הייליגער ר' מענדל מרימינוב זיע"א האט דאך געשפירט די קדושה פון ר' הערשל'ע דורך מאכן זיין בעט] ווייל ווי געזאגט פריערט אז דעם פלאץ למשל פון מושב לצים און עו"ז, לאזט איבער א כח הטומאה און מען קען חלילה ווערן נשפע פון דעם. איז אוודאי א פלאץ וואס הייליגע אידן זיצן צוזאמען איז די קדושה גאר גרויס אז אז ווערט נשפע ווערן א קדושה. עס איז ידוע דער ווארט פון צדיקים אז אידן זיצן צוזאמען מיט ליבשאפט, איז א עוף וואס פליט אריבער וועט פארברענט ווערן פון רוב קדושה. (שמח זבולון תשע"ח)

כורת ברית זיין איז א קנין אתם נצבים היום בלכם וגו' ולא אתכם לבדכם אנכי כרת את הברית הזאת וגו: כי את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה עמנו היום: (כ"ט ט - י"ד) שטעלט זיך די קשיא אז עס שטייט שוין פריערט אתם נצבים היום בלכם" וואס אין דעם ליגט שוין אז אלע זענען דא סיי אשר ישנו פה, און סיי אשר איננו פה עמנו? אויך אין פסוק יג שטייט ולא אתכם לבדכם, וואס מען רעדט צו אייך וואס דאס איז די ישנו פה, אויב אזוי פארוואס חזרת זיך איבער דעם קומענדיגן פסוק אשר ישנו פה און אשר איננו פה, עס וואלט נאר געדארפט שטיין ולא אתכם לבדכם וואס זענען דא, און אויך ואת אשר איננו פה די וואס זענען נישטא? נאר די הייליגע תורה זאגט פסוק יג אנכי כרת את הברית הזאת, דארף מען פארשטיין ווי קען מען כורת ברית זיין מיט איינעם וואס איז נישטא? נאר מיר ווייסן דער כלל ביי א קנין, קנין מטלטלין אגב קרקע, אז מען קען קונה זיין מטלטלין אפילו וואס ליגט אין די אנדערע זייט וועלט, אגב, צוליב א שטיקל קרקע וואס עס ליגט דא פאר זיי, די זעלבע קען מען אויך זאגן בשעת מען איז כורת ברית איז דאס אויך א קנין און דער קנין איז: דורך די מענטשן וואס זענען דא קען מען קונה זיין דורך דער ברית אויך די מענטשן וואס זענען נישטא. ממילא איז הפלא די פסוקים: אתם נצבים היום בלכם, אלע אידן שטיין דא פארן אויבערשטן, אבער ווייל אנכי כרת את הברית הזאת, וואס דאס איז א קנין און אלע זענען נכלל אין דער בונד מיטן אויבערשטן, איז דאך שווער אז ביי א קנין דארף מען זיין דערביי דעריבער מוז שטיין גלייך נאכדעם אין פסוק, אשר ישנו פה, דורך כורת זיין א ברית מיט זיי וואס זענען דא, וועל איך אויך קונה זיין די אשר איננו פה עמנו מיט א קנין אגב. (חידושי הרמב"א ד-דייטש)

דרוש אויף די השפעה פון א פלאץ פיר אתם וידעתם את אשר ישבנו בארץ מצרים ואת אשר עבדנו בקרב הגוים אשר עבדתם פן יש בכם איש או אשה או משפחה או שבט אשר לבבו פנה היום מעם ה' אלקינו ללכת לעבד את אלהי הגוים היום פן יש בכם שרש פרה ראש וְלַעֲנָה: (כ"ט י"ז) עס איז א וואונדער דא: דער הייליגער תורה דערציילט אשר עבדנו בקרב הגוים אשר עבדתם, אז די אידן האבן דורך געגאנגען די אלע פלעצער פון די גוים און האבן קלאר געזען אז די עבודה זרה איז גארנישט, אויב אזוי פארוואס זאל מען מיינען אז פן יש בכם איש או אשה, עס

מדור תעובדות

הלולא קדישא מרן אור ישראל מסטאלין זצוק"ל י' כסלו תרכ"ט - ב' דר"ה תרפ"ב

געווארן (פ"ז אב תרל"ג) איז ער געווען 4 מיט א האלב יאר, די זקני החסידים האבן אים געקרוינט אלץ ממשיך פון דעם הייליגן קייט פון אדמורי" סטאלין קארלין.

געשמעלט א בחור אויף די פים

דער הייליגער רבי ז"ל זיע"א האט זייער מקרב געווען דעם יונגט: עס איז געווען א עלטערע בחור וואס האט געהאט א טיש אינדרויסן פון שול און פלעגט פארקויפן תשמישי קדושה וכדומה. איין מאל גייט אריבער דער רבי ז"ל און קויפט ביים אים א גארטל און לייגט אראפ 20 רובל וואס איז געווען א גרויסע מטבע, און דער בחור

דעם צווייטן טאג ראש השנה איז די יום הילולא פון הרה"צ ר' ישראל מסטאלין זיע"א בן הרה"ק ר' אשר זצוק"ל, בן הרה"ק ר' אהרן מקארלין דעם בית אהרן זיע"א - אין קארלין סטאלין מען רופט אים דער פראנקפורטר, ווייל זיין מקום מנוחה איז אין שטאט פראנקפורט, די וועלט רופט אים די יונקא. ער איז געווען זייער א באהאלטענער אז די וועלט האט אים בכלל נישט פארשטאנען אבער זיינע חסידים און צדיקים בכלל, האבן געוואוסט זיין גדלות סיי אין תורה און סיי אין עבודת השם און זיינע אפענע אויגן. ער איז געבוירן י' כסלו שנת תרכ"ט און ווען זיין הייליגער טאטע איז נסתלק

די אמונה וואס דער גאון האט געהאט אז די וויין וועט אים אויסהיילן, האט טאקע געהאלפן, אבער דער גרעסטער חידוש איז: אז אזא גרויסער גדול זאל האבן אזא אמונה פשוטה אין טאמץ.

געראטעוועט פון א הארבן שטראף

עס איז געווען א סאלדאט פון אונזערע חסידים וואס איז געווען צוזאמען מיט א גרויסע סאלדאט און זיי האבן באקומען א שליחות איבער צוגעבן 2000 רובל צו א גרויסן גענעראל, און ווען זיי זענען געווען אין א קרעטשמע זיך אפצורוהען האט דער גוי צוגענומען האלב פון די געלט און איז אנטלאפן. דער איד ווייסט נישט וואס צו טאן, ווייל יעצט וועט מען זאגן אז ער האט דאס געגעבעט און וועט באקומען א הארבן שטראף. ער איז געווען נישט ווייט פון סטאלין און איז מחליט ער גייט אריין צום רבין, דער רבי הערט אים אויס און זאגט אים זייער שטרענג אין רומיש: עס וועט דיר גארנישט העלפן דו מוזט זיצן. און הייסט אים ארויס גיין פון צימער! דער חסיד ווערט אינגאנצן צומישט און גייט ארויס, און טראכט ביי זיך ווי וועט ער אויסהאלטן אין א תפיסה פון די ארמיי. אידישקייט און די פייניגן וכו'. און אזוי טראכטנדיג טרעפט ער א פאר חסידים וואס זיי זען זיין זארג, און ער דערציילט זיי וואס איז געשען, און וואס דער רבי האט געזאגט, האט איינער זיך אנגערופן דער רבי האט נישט געזאגט וואו דו דארפסט זיצן. זיין דא אין סטאלין. און אזוי איז געווען! דארטן איז ער געבליבן א האלב יאר ווען דער רבי קוקט אים נישט אן און מאכט זיך נישט וויסנדיג די גאנצע צייט. נאך א האלב יאר רופט אים אריין דער רבי און פרעגט אים וואס טוסט דא? און זאגט אים פאר שוין צום גענעראל, און דער אויבערשטער וועט העלפן, און אזוי טוט ער און לויפט צו כאפן די באן. און ווען ער קומט אן צום גענעראל אין שטוב דערציילט מען אים אז דער גענעראל שפילט קארטן אין שענק און אז דער גענעראל האט פארלוירן זייער אסאך געלט און ער דארף האבן נאך געלט צו ווייטער שפילן, רופט זיך אן דער חסיד אז ער האט געלט פארן גענעראל, רופט אים אריין דער גענעראל, און מיט פרייד איז ער מקבל פנים, און דער חסיד דערציילט אז ער האט געלט פארן גענעראל און ער וויל דאס איבערגעבן אבער ער דארף האבן א קבלה אז ער האט איבערגעגעבן די געלט, דער גענעראל איז געווען פארשיכורט און געהייסן אים געבן א קבלה אויף די 2000 רובל און דער גענעראל האט דאס אריינגעלייגט צו שפילן אין קארטן, און ער האט אלעס פארלוירן און האט זיך גענומען זיין לעבן און אזוי איז דער חסיד געווארן פריי פון דעם שולד.

זיין יוגנט הפתקת

דער רבי האט געליטן א סאך פון צוקער און די נירן, אין יאר תרפ"א איז ער געפארן קיין ווארשא צו די גרויסע דאקטורים דארטן אים צו היילן, מען האט אים געשיקט צו א שפיטאל אין באד נוי היים נישט ווייט פון פראנקפורט, אבער דער מצב איז נישט געווארן בעסער און אין צווייטן טאג ר"ה תרפ"ב איז ער נסתלק געווארן, זיינע צוויי זין דער בכור הרה"ק ר' אשר און ר' יעקב חיים שפעטער אין וויליאמסבורג און פון דיטרויט זענען געווען מיט אים ר"ה. לויט די מנהג פון רבותינו מקארלין האט מען קבר געווען אין נענסטן בית החיים וואס דאס איז געווען פראנקפורט. דער מקום האט איבערגעלעבט דעם חורבן און איז א מקום תפילה פאר טויזנטע אידן וואס קומען דארט זיע"א

אתרוגים מארץ ישראל און שיינע פֿלֿביים דרי וועט זיין ביי אונז צו פארקויפן אי"ה נאך ראש השנה מיר ווינטשן כלל ישראל כתיבה וחתומה טובה דער קומענדיגער גליון וועט זיין אי"ה נאך סוכות

וויל געבן צו פארשטיין דעם רבין אז דאס איז צו פיל געלט, אבער דער רבי איז שוין אריין אין שול, און דער בחור ווארט ביז דער רבי וועט ארויס גיין פון שול, און ווען ער זעט דער רבין ארויס גיין פון שול לויפט ער צום רבין און וויל אים צוריק געבען די 20 רובל, פרעגט אים דער הייליגער רבין זיל צו ער האט שוין געלייגט תפילין היינט? ענטפערט ער אים, ניין! און ער לייגט צו אז פון די בר מצוה האט ער נישט געלייגט תפילין, פרעגט אים דער רבי צו ער וויל גיין מיט אים אויף א שפאנציר? און ער איז מסכים. און אינמיטן ווען זיי רעדן פון אלע וועלטלעכע זאכן פרעגט אים דער רבי אויף זיין מצב אין אידישקייט! און ער ענטפערט: עס איז זייער שוואך. פרעגט אים דער רבי פארוואס ער לייגט נישט תפילין? ענטפערט ער ווייל ער האט פשוט נישט קיין געלט צו קויפן תפילין! און ווייל ער איז א יתום האט מען אים נישט געקויפט תפילין ביי זיין בר מצוה, און דער רבי רעדט מיט אים ווייטער און ציט זיין הארץ צו קרושה, ביז דער בחור צו וויינט זיך: רבי! איך וויל תשובה טאן! אבער ווי וועל איך באקומען תפילין, האט דער רבי אים גענטפערט אז דו האסט באקומען פון מיר 20 רובל גיי מיט דעם צום סופר און ער וועט דיר געבן א מהודרדיגער פאר תפילין. און אזוי האט ער געטאן ווי ער האט צוגעזאגט, און דער בחור איז געווארן א ערליכער איד.

דער קארלינער רב ר' דוד פרידמן זצ"ל האט אמונה אין רבין

הרה"צ ר' אברהם אלימלך מקארלין זייער דער פינפטן זון פון זיין טאטע מרן אור ישראל -נהרג עקה"ש י"ד חשוון ה"ד- האט דערציילט אז הגאון ר' דוד פרידמן זצ"ל אב"ד קארלין, -מחבר ספרי שו"ת שאילת דוד און פסקי הלכות על אבן העזר ועוד- איז געווען בידידות מיטן רבין, און דער גאון האט דער רבי זייער שטארק מכבד געווען, איינמאל איז דער גאון קראנק געווארן און מען האט געשיקט רופן א גרויסן פרופעסאר פון ווארשא וואס די הוצאות פאר ברענגען דעם דאקטאר איז געווען גאר גרויס, דער דאקטער האט באטראכט ר' דוד און האט געזען אז דער גאון איז בגדר פון סכנות נפשות און ער האט געהייסן טרינקען אסאך אבער שטרענג אנגעזאגט אים נישט לאזן טרינקען קיין שום שארפע זאכן וואס האט אין זיך אלקוהול, אין יענע צייט איז געווען א חסיד ר' יוסף דוד ז"ל פון שטאט טעליהאן -נישט ווייט פון קארלין- וואס ער איז געווען ביים רבין, און דער רבי האט אים געבעטן אז ער זאל פארן צום גאון ר' דוד און אים איבערגעבן א גריס פון אים און אז ער שיקט אים א פלאש וויין וואס ער זאל טרינקען, ווען ער איז אנגעקומען צום גאון, האט ער געטראפן די קינדער וואס זענען זיך מיינען מיטן פרופעסאר, און ווען ר' יוסף דוד איז אריינגעקומען האט מען אים נישט געוואלט אריינלאזן צום גאון אבער דער גאון האט געפרעגט ווער איז געקומען האט מען געזאגט א איד וויל איבערגעגעבן א גריס פון זיין רבין פון סטאלין, האט דער גאון אים געבעטן אריין צוקומען, און ער האט איבערגעגעבן פארן גאון דעם גריס פון רבין און אויך אז דער רבי שיקט אים די פלאש וויין, און דער גאון האט דעם חסיד געבעטן אז ער זאל אים אנגיין פון דעם וויין, ווען די קינדער האבן דאס געהערט זענען זיי אריין געגאנגען און געבעטן אז ער זאל דאס נישט טרינקען, ווייל דאס איז סכנת נפשות פאר אים. האט דער גאון זיי מכביח געווען אז עס וועט גארנישט געשעהן און ער האט זיי געזאגט אויב דער רבי האט מיר געשיקט אז איך זאל דאס טרינקען וועט מיר גארנישט שאטן. און ער האט געמאכט א ברכה און געטרונקען פון די וויין וואס דער רבי האט אים געשיקט. האט אויסגעפירט דער הייליגער קארלינער ר' אברהם אלימלך זיע"א "אז דאס איז אפגעערט אז דער רב האט באקומען א רפואה!! און דאס איז נישט קיין חידוש ווייל

הוציא לאור ע"י "עולם הספרים" מרכז העולמי לספרים שאינם נמצא ולספרים עתיקים וכתבי יד צו פארקויפן

ספר זוהר הרקיע חתימה בלאטינית של ר' ישע' מקרעטמיר \$18000 ספר יסוד יוסף עם חתימה בלאטינית ר' שלום אליעזר מראצפארט \$5000 תפילין רית וואס זענען מיוחדים צום הייליגן ריוזנער מיט די תנין פון שמואל רבה כשר און גאנץ \$300000, פרשת פון תפילין של יד פון הייליגן ר' יוחנן מראחמטיריווקא ירושלים וואס איז מקובל אז דאס האט באלאנגט צום טשערנאבלער צדיקים כתב פון הרה"ק ר' אפרים סופר א חסידישע כתב לפי הבית אהרן מקארלין \$100000 בריוו פון ר' מענדל מביאלא ב"ד אהרן צבי, \$1500 שיינע בריוו פון הגאון ר' יחזקאל ליפשיץ בעל המדרש והמעשה צוויי זיימן \$1200 און פון זיין זון ר' אליעזר אב"ד קאליש \$800 שיינע בריוו פון סקולערע רבין זצוקל ווען הרבנת תורה \$2200, פאפא רב און צעהלימער רב זצוקל שרייבן א בריוו צו מחזק זיין תורה \$1000, שו"ע אורח חיים ג"ח דפוס ויטאמיר מצב מפורא \$1000, ספר וואס האט באלאנגט צו הרה"צ ר' יענקלע פשעווארסק, \$900 ספר משנה הלכות מיט הקדשת המחבר אונגוואר רב זצ"ל צו הרה"ק ר' פנחס שלום האגער מוויזניץ זצוקל מיט זיין חתימה \$1000 5 כרכים משנה ברורה עם עוד ספר מיט מונה כתי" געקויפט פון הפץ חיים אליין \$3000 ברית אברהם דפוס ראשון \$1500, הרך אמונה סיגאט ח"ב דפוס \$700, רי"ף מיט חתימה ר' ברוך בענדיט ליכטנשטיין אביו של הרה"ק ר' הלל מקאלאמייא \$5000, ספר בנימין זאב באלאנגט צו תפארת שלמה ראדאמסק, פרי עין חיים קארען שייך לר' ליבר בדרב און אלטע הנהגות בקבלה כתי" \$2000, ספר מיט חתימות הגאונים ר' בנימין וואלף ובנו ר' ירמיה לעוו \$1200. ספר מיט הקדשה הרה"ק בעל אור מרדכי מוויזניץ זצוקל, ספר באלאנגט צו ר' ברוך מסערעט \$400 ספר עם חתימת הנה"ק ר' מרדכי דובער ממאמאשפול \$1000

חיבור כתב יד שנת תרכ"ח חידושים נפלאים בכל השנים ובתחלה במיאן ג' תרעות של הצמח צדיק מוויזניץ שלא נרשם \$4000 ספר לבית לוי במ עם הנהגות וחתימות ר' בנימין וואלף השערי תורה \$3000
4403 16 Ave Brooklyn, NY 11204 USA 718 438 8414 718 633 5500 T/f Hours are 11-7:30 Fri till 1:30, To receive pardes: send to pardesyehuda1@gmail.com or pickup in the store from Wednesday also on the web at WWW.SEFORIMWORLD.COM